

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 14.

V Trstu, 2. julija 1898.

Letnik II.

Meseca julija se praznuje god teh-le slovanskih krstnih imen:

8. Dorislav. 12. Jaroslava. 18. Miroslav. 21. Zora. 26. Bratoslav.
31. Boleslav.

Slovenke, dajajte svojim otrokom le slovanska krstna imena!

Pesem.

Trudno izza črne gore
V tiho noč je vstajal mesec,
Višnjevo nebo odprlo
Tisoč zlatih je očesec...

Tisoč zlatih je očesec
K nama doli se smijalo,
»Še se nista naljubila?«
Sladko naju povprašalo!

Vida.

Drevesce.

Drevesce mlado ti, cvetoče,
Pred okencem mi trepetaš,
Z laskavim vetričem prijazno
V pomladnem jutru se igraš.

A tvoje cvetičje razsiplje
Hudobec ta na vse strani,
Drevesce mlado, kmalu, kmalu
Ti nežni kras ves pogubi. —

Tako življenje se laskalo
V mladostnih dnevih meni je,
Naposled kruto ugrabilo
Uzore je — in upe vse!

Kristina.

Mstinski močeradi.

Povest iz življenja.

Ruski spisal A. Cjehanovič. — Prevel Zaplaninec.

(Dalje).

ar se tiče Paše, tudi ta ni mogla prikrivati svojega čustva pred Sarmatovim, kajti prikupil se jej je bil na prvi pogled že tedaj, ko je sestradan in izmučen sedel na bregu. Le nekaj ju je razdvajalo, ali boljše še, primoralo njo izogibati se ga, namreč to, ker je bila ona navadna kmetica, a on dasi prognanec vendar gospod. Zatorej je molčala, skrivala svojo ljubav in le včasih je bridko plakala v kotu puščobne izbice.

Nekoč je Sarmatov prišel preje nego navadno. Ozrši se vanj, je Paša takoj zaslutila nekaj nedobrega. Senca mračnega nemira je ležala na njegovem obličju, vsled katere je Paša vztrepetala.

»Nesreča, Marija Iljična!« je zamolklo izpregovoril Sarmatov. »Na obeh krajih so mi poučevanje odrekli!«

»Kako? Zakaj?« vzpela se je starka na komolcih.

»Pri židu in pri onem je bil včeraj redar. Rekel jima je, da če ne marata priti pri sodniku v nemilost, potem me morata odsloviti.«

»In odslovila sta?«

»Odslovila.«

»Gospod Jezus!«

»Rekel je, naj le rudo ruje, morda crkne v vodi, saj tega nam je tudi treba...«

»Gospod Jezus!« je ponovila ženica in onemogla položila glavo na blazino.

Paša je padla k njenim nogam in tiho zaihtela.

Sarmatov je sedel na klopi in se zamislil.

Šlo je na poludeset, on se je ravnokar vrnil od odrečenega poučevanja.

Dan je bil mrzel, dasi je sijalo solnce.

Da bi se to bilo pripetilo po letu, znal bi si pomagati — šel bi v reko po rudo in ril bi tako dolgo, dokler bi ga ne zanesli v bolnišnico, a sedaj, v tem krutem zimskem mrazu, kaj je mogel početi. Iti ne mara pobirat na trg miloščine, kakor Djak? Dolgo je sedel Sarmatov, topo gledaje v okno, za kojim se je lesketal zmrzel sneg, jedva vtisnjen sè sledom nekaterih sanij. Drevesa na vrtu poleg kočice so bila vsa okrašena z belim kosmatim ivjem in so baš takisto bila utopljena v globoko turobno zamišljenost.

»Srečna drevesa!« si je nehote mislil Sarmatov, »za nje pride še pomlad, a moja se ne vrne nikdar, nikdar več!«

Iz tega razmišljanja ga je vzdramil starkin glas.

»Kaj bi tugoval! Saj s tem ne zmanjšaš gorja!«

»Oh, hudo je, hudo, Marija Iljična!« je zašepetal Sarmatov, »tudi delo so mi vzeli!«

»I — pljuni na to!.. Ne potrebuješ ga!«

»A o čem živeti?«

»Živeli bomo.«

»Kako bomo živeli? Jaz imam vsega tri rublje v žepu, in to po milosti žitnega trgovca, ker mi je dodal rubelj... Da je pomlad, bi ne rekel besede, šel bi na reko in mir bi bilo besedi.«

»Ob povodnji?«

»Zakaj ne?«

»Tebe bi pač odneslo, kakor tresko... Pred koncem junija niti misliti ni.«

»Nu, glejte! Kaj pa potem delati do junija?«

»Pravim ti, živeli bomo nekako, od glada ne umrjemo...«

Sarmatov ni mogel umeti, na kaj se starka nadeja in je za hipec celo dvomil o njeni zdravi pameti. Med tem časom mu je Paša z glavo namignila in pokazala na duri. Sarmatov je ubogal in šel ven. Čez minuto je prišla tudi Paša za njim. Urno se mu je približala in ga prišla za zaponko raztrgane sukne in šepnila:

»Bodite pokojni, Andrej Nikolajevič, mati ima denarja.«

Nežno mu je pogledala v oči, potem silno potegnila za zaponko, vloživši vanjo prst ter zbežala v izbo.

Od tega dne je Sarmatov stanoval v starkini kočici v nekakem čudnem položaju. Opravljal je vsako delo: sekal drva, kuril v peči, tekal v prodajalnico, a Paša je opravljala samo ona hišna opravila, o katerih Sarmatov ni razumel ničesar. Tako je minila zima.

Nastopili so prvi pomladanski dnevi, no, njih prelest je bila zagrenjena z novo nesrečo.

Nekoč se je Paša zadivila, da mati tako nenavadno dolgo spi.

Zlezla je na peč, da bi jo zbudila, a od tam se je razleglo srce trgajoče vpitje.

Starka je bila mrtva.

Smrt je bila, po zdravnikovi izjavi, nagla, vsled srčne kapi.

K zadnjemu počitku so starko spremili vsi rudokopi in ogromno število zlatonoscev.

Na vseh teh čemernih, večinoma izhujšanih obrazih je bila vidna globoka žalost.

Do pokopališča je tolpa spremljala rajnico z občim in dokaj ubranim petjem: »Sveti Bože!« Djak je govoril govor, dasi ne Bog ve kako sijajen, no tako topel, tako ganljiv, da so nekateri še dolgo potem pomnili in ponavljali nekatere stavke.

Le jedini Volk je hotel rušiti svetost obreda, silno sunivši Sarmatova, ko se je ta zraven Paše ril naprej, da bi vrgel pergišče prsti na starkino krsto. No, tega so precej ustrahovali in skrnil se je bil nekam.

Paša in Sarmatov sta zadnja ostavila gomilo.

In čudno, ta žalosten dogodek ju je še bolj zblizal. Paša je skoraj povsem nehala bati se ga.

Prišedši s pokopališča, ga je molče prijela za roko in jo krepko, krepko stisnila.

Tako sta prišla domu.

Sarmatov je spoznal v tem stiskanju, da ga prostodnina in goreče ljubeča deklica prosi, naj je nikar ne ostavi in dasi jej je odvrnil z istotakim stiskanjem, roka njegova je vendar drhtela. Izprevidel je, da z ozirom na razmere, sedaj ni vreden tega dekleta. Kaj more storiti za njo, ko mu je usoda odvezla celo najneznatnejši zaslužek? In razun tega, če izvedó, izpode morda še njo. In sklenil je, prišedši v kočó, pomeniti se s Pašo.

Mračilo se je, ko sta stopila v izbo.

Na zapadu je ležala ognjena solnčna obla; čudni oblaki, katere je bilo videti daleč iz izbinega okna, so imeli neke čudne oblike...

Sarmatovu, stoječemu pri oknu, se je zdelo, da je nekak pohabljen velikan stopil s peto na solnce in je tišči v zemljo tam na obrisu horizonta.

»Andrej Nikolajevič!« se je mahoma oglasil za njim Pašin glas in Bože moj, kako je bil ta glas plah, koliko nepopisnega trpljenja se je čulo iz njega.

»Kaj?« vprašal je on.

»Glejte, sama sva ostala na svetu...«

»Sama, sama, mila Pašenka!«

»Kaj, vi niste z menoj, Andrej Nikolajevič?«

Sarmatov se je zganil in sklenil naposled izjaviti to, kar jej je hotel povedati že davno.

»Veš kaj, Paša!« je začel on tiho. »Verujmi ali ne, povedati ti vendar moram, da te jako ljubim.«

Paša je zardela.

»Da, no, onesrečiti te zato ne morem.«

»S čim onesrečiti?«

»S čim? Pač z vsem, kajti tvoj mož ne morem postati.«

Paša je prebledela. Tolmačila si je to tako, kakor ji je že vedno blodlo po glavi: »češ, on je gospod a ona priprosta deklica.«

»Seveda, vi ste gospod!« jej je ušlo jedva slišno iz ust, in v zadregi je vzdignila kraj predpasnika in ga mencala med prsti.

»Kaj si rekla, gospod? Torej misliš radi tega?« rekel je prijemši jo za roko Sarmatov. »Paša, kaj govoriš? Kakšen gospod sem jaz? Saj poznaš moje razmere; slabši sem od najrevnejšega dninarja!.. Saj ti je znano, kako se vedejo proti meni v mestu!.. Ti si poštena, delavna deklica, kaj pa jaz? — ničvrednež sem... boren ničvrednež, kateremu bode treba iti kot Djaku prosit vbogajme...«

»Eh, kakšni ste!« je dejala očitajoče Paša in urno odšla v kot.

Sarmatovu se je zdelo, da se je raztogotila nanj, ne razumevši pravega smisla njegovih besed, ali vrnila se je brž z nekim papirnatim zavitkom v roki.

»Nate, če je tako!« je povzela in v prvič je on zazrl njene oči, bleščeče z ono odločnostjo, katera je žarela v očeh njene pokojne matere. »Nate, če je tako! Vzemite, kolikor potrebujete, ali pa vržem precej na ogenj vseh dvesto rubljev, vzemite jih... Slišite! Pri Bogu, ojunačim se... Nikar ne mislite, da se šalim... Takoj prižgem trsko in jih vržem na njo...«

Sarmatov jo je prijel za roko gledal jo prodirajoče ter dejal:

»No, to je neumno, Paša! To so pač tvoji poslednji novci.«

»Naj bo neumno... Če tudi, saj niso moji, jaz pljunem nanje. Čemu so mi, ko pravite, da pojdete na trg vbogajme prosit? Zakaj to, če vas ljubim... ako sem pripravljena do zadnjega diha pomagati vam...«

Spustila se je na klop in zabrusši denar ob tla, si je ihté zakrila obraz z rokama.

Sarmatov je stopil k njej objel jo in poljubil.

To je bil njiju prvi poljub, za katerim je sledil drugi, tretji...

(Dalje prihodnjič).

Pomladni sel.

Lastavica priletela,
Danes mi na okno je
In skrivnostno šepetala
Da vrnila zopet se.

»Čuj me dekle«, je velela,
»Kaj ti praviti imam,
Jaz pozdrave ti prinašam
In za tajno tvojo znam.

Ko tja doli sem prispela,
Skozi Save širni brod;
Kratek čas je tam počival,
Naš upehan ptičji rod.

Ob obali širne reke,
Črnolas mladenič stal,
Tožno gledal v naše vrste
In pozdrave za-te dal.

Želel je, da srečo jasno
Me nesemo pod vaš krov,
Trdil je, da nam zavida,
Ker tu biva vzor njegov.»

Živo ptica je uprla
V mene bistrožarni vid;
Potem lahko je zletela
Novo gnezdo si gradit.

Zorana.

Simon Gregorčič.

Spisala Márica.

G

am, da mi naša Feodora ne zameri, ako prevzamem s tem-le člankom njeno mesto v »Slovstvenih utrinkih«. Vesela sem da morem o Simonu Gregorčiču povedati kaj več saj sem jaz tudi iste misli, da spoznavamo pesnike in pisatelje iz njihovega življenja ter da vemo o njih kaj več nego letnico njihovega rojstva, letnico, ko so dovršili šole, ko so izdali spise in letnico smrti.

Pišem o Gregorčiču iz srca rada, ker se mi je priljubil na prvi hip sè svojo blago dušo, sè svojim dobrim, milim obrazom, sè svojim pesniškim duhom in vzletom ter posebno s tem, da sva se od prvega hipa strinjala v vsem mišljenji. Zato sem pa tudi pri njem vedno vesela in zgovorna ter čisto drugačna nego z nekaterimi ljudmi, ker me njegov duh tako oživlja in preraja. Ko sem mu dejala, da hoče ali noče, napišem o njem spomine, mi je branil odločno ter rekel, naj storim to, ko bode on počival tam gori doma ob Soči. »Poklonov ne maram«, je dejal; no, on, ki mi je rekel, da je vsaka moja beseda bodisi pisana ali izgovorjena tako odkritosrčna, da bi ne mogel niti za trenotek podvomniti o njej, ne bo jemal teh vrstic za poklone, ampak za golo, čisto resnico.

In ni li boljše, da napišem te spomine sedaj, dokler more on, Simon Gregorčič, še poslati popravek, ako bi mu kaj ne^o bilo všeč?

Dasi bi me mikal tak popravek od njega, ki se je odrekel javnosti, vendar pišem rajši istino.

Pred spomini vam pa moram tudi jaz, drage sestre, napisati nekaj podatkov iz njegovega življenja.

Leta 1894. se je obhajala petdesetletnica njegovega rojstva. Rodil se je pa v krasni in slikoviti Soški dolini. Vas, ki se sme ponašati, da nam je dala Gregorčiča, je Vrsno pri Kobaridu. Kaplanoval je najprej v Kobaridu potem pa v Rifenbergu ter v teh dveh krajih preživel, kakor pravi sam, najlepša leta.

Svoje presrčne, divno doneče pesmi je jel objavljati v Stritarjevem ali Dunajskem »Zvonu«.

Ne vem, ako zanimajo tudi druge ljudi »Listnice« uredništev tako kakor mene. Jaz jih čitam kaj rada, saj se da mnogo sklepati iz jednega samega stavka in če obstoja ta le iz par besedi; domišljija radovednega bralca seza dalje v poslani spis, v poslano pesmi, o katerih je bila izrečena le kratka sodba.

Stritarjeve »Listnice« so še posebno zanimive, kakor je sploh zanimiv ves njegov »Zvon«, ki se po vsebini in jeziku tako zelo in sebi na čast odlikuje od drugih knjig pisanih v istem času.

Kako neprijetno dirne človeka čudni jezik, ko prelistuje kako knjigo, spisano pred več nego dvajsetimi leti! Kako drugače je to sè »Zvonom« ! Stritarju se mora pač priznati, da je pisal že tedaj gosposko, elegantno slovenščino, ki je tako blagoglasna, da kar boža uho, pa naj rečejo naši pedantni jezikoslovci kar hočejo. Njegovi »Literarni pogovori«, pisani tako, kakor jih je pisal on, so zajedno zabavni in poučni in prav iz njih bi se še mogli naši mladi pesniki in pisatelji naučiti marsikaj in gotovo ne najmanj glede jezika.

Zašla sem, a vem, da mi tega ne zameri, kdor vzame kakor jaz v roke »Zvon«, ki je star nad dvajset let. Obide ga toliko misli, kakor je obšlo mene ob prelistavanju.

Hotela sem povedati, da sem našla prav v tem-le »Zvonu« (l. 1877.) v eni »Listnici«, kar je pisal Stritar Gregorčiču, ki se je tedaj podpisoval s črko »x«.

»G. x v ? Takih pesmi, kakoršna je v denšnjem listu na prvi strani, takih je »Zvonu« treba! Sicer pa vidimo, da vam bo treba kakega poštenega imena: »x« je prenerodno.«

Na prvi strani one številke pa je bila globoko premišljena pesem »Človeka nikar!« ki je vzbudila v znanem kritiku-fanatiku toliko ogorčenja, ker je ni umel.

Svoje pesmi, pod katerimi se je pozneje podpisoval »Gorski«, »Bojan« in morda še s kakim psevdonomimom, katerega se sedaj ne spominjam, je izdal zbrane v dveh zvezkih, na katera smo po vsej pravici ponosni.

Gregorčič je kot lirik izlil v svoje prekrasne pesmi vsa svoja čutila, vso blago svojo dušo in svojega plemenitega duha. Mnogo

teh pesmi, ki so že same na sebi po jeziku prava muzika, je vglasbenih. Dobro znane so tudi njegove epične pesmi, ker se deklamujejo po vsej Sloveniji najrajši na društvenih veselicah.

Njegove pesmi so zajete naravnost iz srca, zato ni v njih nič hlinjenega in nič prisiljenega. Prav radi te lastnosti ga je menda znani kritik-fanatik uprav »razmesaril«, kakor vse, kar smo imeli Slovenci zares dobrega. Za njim, kojemu je bila primerna ista pesem, katero je Prešeren spisal na Kopitarja, je udarila vsa njegova, tedaj dovolj mogočna stranka ter se s svojimi napadi umorila nam občutljivega, najgenijalnjšega lirika. Odgovoril je v lepih verzih kaj duhovito v »Zvonu« 1. 1882. pod zaglavjem »V obrambo« ter si s tem svojim odgovorom pomnožil svojo slavo.

Profesor Levec je o izišlih Gregorčičevih poezijah spisal krasno študijo pod zaglavjem »Zlata knjiga« (»Zvon« 1882.)

* * *

Gradišče je mala, neznatna vas, oddaljena od Gorice kaki dve uri hoda! Z glavne ceste, ki pelje iz Gorice v Vipavo, se vidi Gradišče prav lepo vrhu griča na desni. Pred gričem na katerem stoji Gradišče, je drug prilično tako visok grič, na katerem se beli ena sama hiša — Gregorčičev dom. Njegov dom je tako ločen od Gradišča, da pač ni čudno, ako ni bil na Gradišči morda nobeden vseh mnogobrojnih Gregorčičevih posetnikov. Komu bi se pa tudi zljubilo iz prijaznega samotnega griča, ki je prebivališče najmileje pojočega slavca, v navadno vas?

Iz Rifemberga, »kjer bival je nad osem let« in »kjer vse se mu je prikupilo«, so ga premestili na Gradišče za vikarja. Vsled kričanja dra. Mahniča in tovarišev, da so njegove pesmi brezbožne, ga je pokojni, premehki škof Zorn gotovo po pritisku odslovil iz službe, kar je pozneje pač večkrat in po pravici obžaloval.

Sredi griča si je sezidal med sadnim drevjem in vinsko trto lično hišico. Ko prideš gori, se prepričaš takoj, da je mogel tu-le postaviti svoj dom edino le pravi pesnik, ki ni mislil niti na praktičnost, niti na ugodnost.

»Oči, oči so me zapeljale,« pravi večkrat, ko razkazuje svojim gostom in občuduje še vedno razgled »v večerno stran«. In res: ni ga tako skoro najti tacega razgleda s tako neznatne visočine.

Ko premišljam sedaj, da sem videla Gregorčiča še le pred dvema letoma v prvič, se mi zdi to celo nemožno, ker se mi dozdeva, kakor da ga poznam že dolgo, dolgo. Kakor kandidatinja v Gorici sem sicer tekla enkrat za nekim duhovnikom, o katerem so mi rekle

moje součenke, da je Gregorčič, citirala sem tudi za njim glasno nekaj njegovih verzov, a ozrl se ni. Najbrže je pa bila to le šala mojih součenk, ki so poznale mojo za pesnike in pisatelje vneto in sanjarsko dušo.

Ko smo se pred dvema letoma peljali k njemu, me je obhajal nekov strah, nekaka tesnoba. Mislila sem si: Bog ve, kako in kaj misli on o mojem delovanju ali se sploh strinja sè žensko delavnostjo na slovstvenem polju, ali mi ne bo morda tudi on česa očital radi moje polemike z Mahničem, radi katere me je okregal še pokojni Cimperman češ: »možki ga niso mogli ugnati (kako, ko je trobil vedno svojo!) pa bi ga ženska! David je res premagal Golijata, ali on je imel pomoč od Jehove, od kod je pa Vi pričakujete?«

Gregorčič mi je po pravici zameril, da sem si le upala misliti kaj takega.

Od glavne ceste pelje steza do mosta, ki drži čez Vipavo. Prav tam je pa reka precej široka, zato je tudi most na vrveh, ki se ziblje pod nogami, precej dolg. Prvikrat je bilo pač tudi meni malo neprijetno ono guganje, radi katerega je lani spomladi klicala neka slovenska gospa v nemščini vse svetce na pomoč, vsled česar smo se ji srčno smejali.

Od mosta naprej smo zašli, zgrešivši pot, v visoko turšico. Vsi potni smo komaj prisopli po krajši strmi stezi na grič. Našli smo pesnika pred hišo, ki je menda že zapazil, da se pomiče vrsta ljudi proti njegovemu domu. V prvem trenutku, po prvem pogledu, ljubkem njegovem nasmehu in po prvih besedah minila me je vsa tesnoba in bila sva takoj prav kakor bi se poznala že davno.

Imeli smo se izvrstno in tudi Gregorčič nas je bil vesel, to se mu je čitalo raz obraz. Ker nas je bila večja družba, govorili smo, kakor obično ob takih prilikah o raznih stvareh, največ seveda o leposlovju in našem časnikarstvu. Gregorčič nas je spremil do voza, s katerim smo prav v zadnjem trenutku dospeli do vlaka. Čudno ni, da sem v tako silni vročini pozabila pri njem mantiljo; pisala sem mu, da pridem po njo sama pozneje, jeseni, na kar mi je on odgovoril:

»Pozabljenka čaka Vas, čakam Vas jaz,
Naj kmalu spet vidim Vaš dragi obraz.«

Šla sem res jeseni, potem spomladi, zopet jeseni in zopet spomladi ter se oduševljala zanj vedno bolj, a od teh posetov, ki so bili vsakokrat bolj zanimivi, hranim najlepše spomine. (Dalje pride).

Starost in mladost.

Nobenega ni plašil se vremena,
 Pretemna ni nikdar mu bila noč,
 Preslaba pot ni bila mu nobena,
 Ko hodil k ljubicam je v vas pojoč.

Sedaj pa starček sivolasih senec,
 Ko hodi ves upognjen že po tleh,
 Pobožno moli sveti Rožni venec
 In pravi, da je vasovanje greh.

Unuk njegov pa misli sam pri sebi:
 »Na starost lahko vsak tako uči...«
 Po geslu: »Danes meni, jutri tebi«,
 Nobeno božjo noč doma ne spi.

Márica II.

O modernem duhu.

Piše Branko.

Poglejmo nekoliko v življenje moderne žene in takoj uvidimo, da ima tudi ona velik del pri ustvarjanji nesrečnih razmer, ki begajo in stiskajo narode.

Kakor sem že zgoraj rekel, žena je ustvarjena, da deluje tiho v svoji družini, da vzgaja otroke in jih vadi že od mladih nog poštenega in krepostnega življenja. A moderni ženi ne dišijo nič posebno preozke stene njenega gnezda; nič kaj se ji ne ljubi ukvarjati se sè sitnimi otroci, za te naj se brigajo plačane pestunje, guvernantke in šole. Njej je treba širnega sveta, šumne družčine. Svoboda, brezbriznost, uživanje življenja — evo njenih uzorov! A če je slučajno delavna, polje njene delavnosti se mora razširiti na vse strani; ne samo na kulturna in umetniška, pač pa še posebno politična in socijalna vprašanja so jej na dnevnem redu. Povsod nastopa, samo kjer bi najprej morala, ne. Sè smešno resnostjo svetuje in predlaga načrte, kako naj bi se svet zasukal, da bi bilo prav. A ob tem, seveda, jej ne pride na um, da družina je začetek in podstava državi in vsakemu društvu sploh, da kdor hoče imeti zdravo družbo, jo mora ustvariti iz zdravega elementa, in da ta zdrav element se pripravlja prav v družini in da če so posamične družine slabe, mora biti tudi cela skupina slaba, in da le tedaj se je nadejati dobro ekvilibriranega društva, kedar ono obstaja iz dobro izrejenih in na moralno zdravej podlagi utrjenih družin. Ne, moderna žena v svoji bistrournosti tega noče umeti.

Sicer pa, kje naj dobi dovolj časa, da se ukvarja z družino? Ona, če hoče biti »prava«, mora gojiti pridno vse moderne kratkočasne iznajdbe in se vaditi vsakega sporta. Njej bicikel, njej telovadba, njej plavanje, njej turistika, njej vaja v orožju, njej dirke, drsanje, njej sam Bog znaj kaj se ji še ponuja in pristoja!

Ona razpravlja sè svojo cigareto v ustih po kavarnah najnovejša vprašanja; pridiguje, deklamuje, protestuje na kongresih; ona se osebno spušča v volilne boje, kriči in agituje v najrazbrzdanejših krogih, ona ti je socialistinja, anarhistinja, petrolijera in dinamitardinja — česa ti ni taka moderna ženska? Česa nismo videli v francozkih prekucijah? česa ravno v minolih dneh v laških, posebno v milanskih izgredih, kjer je postopanje razuzdanih ženskih prekosilo vse, kar se more misliti in pri katerih, žalibog! je imela svoj veliki delež tudi slavjanska doktorica gospa Kuličeva?

Toda nadaljujmo! Če je moderna žena navezana na moža, ta zveza ni nikoli tako tesna, da bi se ne dala raztrgati o prvej priliki in za vsako malenkost. Čemu vezí, čemu zakonski jarem? Svobodna ljubezen! Uživanje, samo uživanje, drugega nič! Tako zahteva modernost, tako hoče prava emancipacija. Dolžnost, zvestoba, podložnost, sramežljivost — bedarije barbarskih časov, dobre morda še za kako bogoljubno in glupo ženico, a povsem neprilicne in nedostojne za uzorno, moderno žensko.

Kaj če družina nima svoje naravne vodnice in oskrbnice, če pri hiši gre vse narobe in pod zlo? Kaj če otroci rastejo zanemarjeni brez nauka, brez dobrih vzgledov, divji, nepokorni, brez nobenega spoštovanja do očeta in matere, polni trm in nespametnih zahtev, prava šiba in križ za vsakega, ki pride ž njimi v dotiko? Vse to je za novo ženo deveta briga; dobro, da jih nima pred očmi in še bolje — da bi jih ne bilo! Sicer pa čemu jim kratiti svobodo? Tudi sinovi se morajo emancipirati. Vsak ima svoje pravice, vsak naj se prepušča nagonu svoje narave, vsak naj skrbi za se in dela s svojo glavo. Zakaj pa jo ima, če je ne sme rabiti? Živela svoboda!

Tukaj zopet ponavljam, da med Slovenkami, hvala Bogu! nimamo še posebnih prikaznij na obzorju emancipacije. Toda paziti je treba! Marsikatero slabo zrno, marsikatero nezdravo načelo se nam podaja skrbno zavito in zamotano v blestečo in mamljivo obliko, z nekako navidezno naivnostjo, ljubeznjivo in brezskrbno, da ne more vsak na prvi hip sumiti o veliki zlobi in o smrtnem strupu, ki se skriva pod njo. Treba paziti in reagirati. Zakaj bomo molčali? Prevelike važnosti je vse to za naše blagostanje in za naš pravi napredek v zasebnem in v javnem življenju, da bi prezirali take »malenkosti«.

Slovenske žene, pozor! Pomagajte si, izobrazujte se, branite svoje pravice in zahtevajte, kar vam gre, a ne zabite svojih dolžnosti in ne zametajte vere, ki vas opominja na nje in vam jih razlaga. Držite se na stališču, katero vam je določila nezmotljiva božja modrost. Ne dajte se motiti! Zapomnite si, da če se ženska pokvari, potem ni tako kmalu zdravila ni družini, ni družbi. Zlo je neizmerno in neizprosno. Po pravici se reče, da žena je mogočna, dà, celó vsemogočna, bodisi da vporablja svojo moč za dobro, bodisi za zlo. Začetek in konec vseh velikih rečij je žena — *Initium et finis mulier!* Na koga ne vpliva, kdo se ji ne uklanja in kaj se ji vsega ne žrtvuje? Kot mati ima v svoji roki bodočnost sinov, kateri se sčasoma vtegnejo ustavljati vsaki, duhovni in posvetni, javni in zasebni oblasti, samo materi se uklanjajo in pokorijo, če niso uprav zverinsko pokvarjeni. Za materjo pride sestra, pride žena, pride hči, in koliko moči, ljubezni in čara nimajo ta blaga in rahločutna bitja na razpolago napram bratom, možem, očetom? No, torej se lahko reče, da usoda družine in naroda je odvisna od žene. Če ima družina na čelu uzorno gospodinjjo, blagor nji! A zopet gorjé družini, kojoj vodi pokvarjena mati! Istotako blagor narodu, čegar nežni spol se zaveda svojega pravega poklica in ga vestno izpolnjuje ter obratno. Dobra žena lahko poboljša slabega moža, slaba lahko pokvari dobrega. A mož nima toliko upliva, in tolike potrpežljivosti in vztrajnosti, da bi privel k dobremu žensko, ki se je dala zapeljati in je izgrešila pravi tir.

Uzorna žena teži vedno po določenem smotru in zna vedno, kam gre in kam na konec pride. A žena, ki pozablja svoj naravni poklic, se spušča v negotovost, tava po temi, tla jej zmanjkujejo pod nogami in propada ter dere v pogin. Kedar se uresničijo idejali oznanjevalcev emancipacije in bo človek rešen vsakih spon in popolnoma »svoboden« — takrat ne bo več svoboda na svetu, pač pa najgroznejša sužnost, takrat zavlada zopet najmočnejši in gorjé šibkim, gorjé posebno nežnemu spolu!

Ne trgati vezij, ki skupaj vežejo posamične ude človeške družbe in pojedincem prepuščajo samo toliko prostosti, kolikor je dovoljuje skupni blagor! Ne rušiti reda, ki stoji na podlagi pravice in resnice in ki ni odvisen od človeka, pač pa od samega tvoritelja vesoljne narave! Ako opazujemo neskončnost ponočnega neba in pogledujemo neštevilni broj v nedosežnem prostranstvu razsejanih svetov, si ne moremo kaj, da bi ne občudovali natančnega reda in popolnega soglasja, ki veže skupaj vsa ona nebesna telesa. Zvezdoslovci in fiziki nam podrobno razlagajo zakon splošne gravitacije, vsled katerega se

tako lepo vjemajo med seboj in vzdržujejo ta strogi red. Vsaka zvezda ima svoje pravice in se prosto giblje v svojem krogu, razvija se, spopolnjuje, živi, kakor vsaka manjša stvar; ima pa tudi zakone, ki jej ne dopuščajo prestopiti mej, če noče strmoglaviti v neskončnost in treščiti Bog zna kam. Kaj bi nastalo, ko bi se te vezi pretrgale, ko bi se prestopil zakon, ki vzdržuje na svojem mestu svetove? Nastala bi splošna konflagracija, splošni polom; vse bi se nenadoma podrlo, strlo in zmešalo v prvotni kaos.

Enako bi se zgodilo z bednim človeštvom, ko bi ljudje prestopili svoje meje; društvo bi se razdrlo in zavladala najpogubnejša anarhija. Moderni duh, duh upornosti, emancipacije in brezmejne svobode v mišljenju in dejanju, hočeš nočeš teži prav na to. Zato je v svojem jedru bistveno slab in zločest; zato se mu mora trezen človek ustavljati; zato se ga bodete tudi ve, drage Slovenke, branile vselej in povsod odločno.

Ne občudujte torej, ne slavite in ne zavidajte modernih žen, pač pa pomilujte jih. Vzor prave žene, uzor krščanske junakinje se vam blesti v raznih oblikah naproti iz vsakega stoletja, bodisi na verskem, na socialnem, znanstvenem, umetniškem, bodisi na najpotrebnejšem in najnavadnejšem polju tihega, skromnega rodbinskega življenja.

Nočem navajati krepostnih junakinj, ki so iz ljubezni do domovine, do bratov in do bednikov v božjem imenu žrtvovale imetje, zdravje, nade, sploh vse, kar jim je ponujal svet in celó življenje, samo da so dopolnile svojo dolžnost, kakor jim jo je nalagala ali samo svetovala vera in ljubezen.

Ne jemljem v poštev žen, ki so se odlikovale pred celim svetom na znanstvenem, na slovstvenem in na umetniškem polji in so bile ob enem uzorne doma in zunaj, hvalevredne pred Bogom, katerega so slavile, in pred ljudmi, za katere so delovale z vso odločnostjo krščanske prosvitljene ljubezni.

Ne govorim o onih blagih bitjih, pravcatih angeljih v človeškem telesu, ki se odrekajo vsemu, da iz ljubezni do Boga strežejo svojemu trpečemu bližnjemu po bolnicah, po norišnicah, po sirotišcih, po ječah, na bojnem polju med žvižgajočimi kroglijami, povsod, povsod, kjer je solzâ, da je otró, kjer je ran, da se zdravijo, kjer je beda, jok in stók, da se olajša in teši.

Ne omenjam onih, vsega občudovanja vrednih devic, ki zapuščajo svoj dom, svoje drage, da sledijo božji glas, ki jih kliče in vabi daleč, daleč preko neskončnega in viharnega morja, da se razkropijo po pustih landah, po neprozornih goščavah, po žarečih pustinjah, da med vsakojakimi nevarnostmi in mukami, šibke in same, z nado v

Boga in z ljubeznijo do zanemarjenega človeštva nosijo vero in prosveto med barbare in med divjake.

Ne! vse te iperidejalne krščanske junakinje, katerih je na tisoče razkropljenih po vsem svetu in pred katerimi moderna žena je nič, tisočkrat nič, se dajo ložje občudovati nego posnemati. One hodijo po vzvišenih, nenavadnih stezah človekoljubja, po katerih večina ne more.

Ljubeznjivim bralkam postavim za vzgled vsakdanjo ženo, praktično gospodinjo, kakor jo po svojem proroku opisuje sv. pismo in kakoršnih, hvala Bogu! tudi ne manjka, dasi radi njihove skromnosti in tihega delovanja svet jih često ne pozna in ne upošteva. Dotične vrstice so vzete iz »Knjige Pregovorov« (pogl. XXXI., vrsta 10—30). Evo jih:

»Kdo dobi krepostno ženo? Njena cena je cena blaga, ki nam prihaja od daleka in od najskrajnejših mejâ.

Na njo se zanaša srce njenega moža in ne ostane brez dobička. Dobro mu bo delala in ne zlo vse dni svojega življenja.

Volno in lan si preskrbljuje, in modro dela z lastnimi rokami.

Ona je kakor trgovska ladija, ki od daleka privaža kruha.

Ona vstaja pred dnevom in daje jesti svojim domačim in hrano svojim služkinjam.

Pregleduje njivo in jo kupuje, in z dobitkom svojih rok sadi vinograde.

Z močjo opasuje svoje boke in pomnožuje moč svojih rok.

Z zadovoljstvom opaža, da je njeno delo dobro; njena svetilka ne ugasne čez noč.

Ona steguje roko po kodelji, in njeni prsti vrtijo vreteno.

Ubožnemu odpira roke in dlani steguje siromaku.

Ona se ne boji ni mraza ni snega za svojo družino, kajti vsi njeni domači imajo dvojnato obleko.

Vrhno obleko si sama napravlja; tančica in škrlat je njeno krilo.

Njen mož se odlikuje kakor plemič, kedar sedi na vratih med deželniimi starešinami.

Ona izgotavlja košulje in jih prodaja in pas oddaja tujcu.

Krepost in dičnost je njeno odelo, in ona so vselej smehlja.

V modrosti odpira usta, in blagodušnost je na njenem jeziku.

Ona pazi, kako stojé hišne zadeve in ne je kruha v lenobi.

Njeni sinovi se odlikujejo in jo proslavljajo kot blaženo; istotako jo hvali mož.

Mnogo hčerâ si je nakopičilo bogatstva, a ti si prekosila vse ostale.

Ljubeznjivost je prevarljiva in puhla je lepota; samo žena, ki se boji Boga bo pohvaljena.

Dajte ji od prihodkov njenih rok in naj jo slave na vratih njena dela.«

S temi in mnogimi drugimi besedami, raztrešenlmi po raznih oddelkih sv. pisma označuje nam Bog in hvali pravo ženo, dočim se da doslovno prilastiti očetom modernega duha in brezbožnim apostolom novih nauk, kar jim očita sv. pismo v XIII. psalmu :

»Rekel je neumnik v svojem srcu : Ni Boga !

Izpačili so se in hudobne so njih nakane; ni ga da bi dobro delal, ni ga ni enega !

Bog gleda iz neba na človeške sinove, da vidi, je-li še kdo razumen, ali še kdo išče Boga.

Vsi so krenili na stran, vsi so ostali nekoristni; ni ga, da bi dobro delal, ni ga niti enega.

Njihova usta so otvoren grob, prevarljivo delujejo sè svojim jezikom in otrov samega gada je med njihovimi ustnicami.

Polna preklinjanja in grenkosti so njih usta...

Poguba in nezgoda je v njihovih potih in poti miru oni ne poznajo, strahu božjega ni v njihovih očeh...« *) (Zvršetek.)

Odmev.

Oj lep si res, svet!
Pomladni vse cvet
Pokriva vrté,
Doline, goré!«

In pesem doní
Čez gore, dolí,
Od sten pa odmev
Prinaša spet spev :

»» — Pokriva vrté,
Doline, goré!««

Višnioviecki.

*) Op. uredn.: Razvidno je, da se »Slovenka« ne brani tudi pobožnih člankov, kedar so dobri. Prazno je torej očitiranje, da je list »presvobodomiseln«.

Zavod sv. Nikolaja,

ustanovljen v proslavo 50-letnice Njegovega Veličanstva presvetlega
cesarja Frana Josipa I.

Pravila tega jako važnega in prekoristnega zavoda je prinesla »Edinost« v celoti; naše dame in posamezniki dobé jih še posebe. Me ne moremo drugače, nego da to plemenito napravo priporočamo kar najtopleje osobito našim slovenskim ženam.

Oklic pa, katerega je razposlal osnovalni odbor priporočamo tu-le v pretresovanje.

Poziv in prošnja!

Kar storiš za sé, to že s tabo izgine.
Kar storiš za narod, ostane vselej;
Donesi le kamen za gradbo očine,
A rasla naprej na podlagi bo tej;
Pomogel si stem ji k višavi, lepoti,
In del tvoj ostane v poslopja celoti!

Vaše Blagorodje!

Simon Gregorčič.

Letos, ko vse tekmuje, kako praznovati petdesetletnico vladanja Njegovega Veličanstva našega presvetlega cesarja, katerega želja je, naj se praznuje njegova petdesetletnica ne s hrupom in šumom, pač pa z dobrodelnimi čini, tudi tržaške Slovenke želé pokazati svojo vdanost ter vstreči plemeniti želji plemenitega vladarja. Nadele so si nalogo vstanoviti zavetišče za brezposelne služkinje.

Komu ni znano, koliko naših mladenk pride vsako leto v mesto iskat si zaslužka? In vse te so prepuščene samim sebi ter nimajo, izvzemši male izjeme, nikogar, da bi jim svetoval ter jih ščitil pred pretečo nevarnostjo. Kam se hoče obrniti ubogo, nevedno dekle došlo z dežele v mesto med neznane, tuje ljudi? Komu hoče zaupati, koga hoče vprašati za svet, ko se nihče ne briga za-njo? Ako pride dobrim gospodarjem v roke je srečna, kaj pa, ako pride v roke brezvestnim in brezvernim ljudem, kateri jo oropajo vere in sramožljivosti? Padla je, ker ni imela nikogar, da bi jej svetoval, jo svaril. Koliko solz so že pretočili stariši zaradi takih zapuščenih deklet? Koliko sramote in stroškov so imele občine zaradi njih?

Da se temu zlu odpomore, snujejo tržaške Slovenke zavetišče, kjer se bodo vsprejemale devojke došle z dežele. Tu bodo preskrbljene z vsemi potrebščinami ter se bodo vrh tega poučevale v ročnih delih, kuhanju, likanju in šivanju; navajale se bodo h krepostnemu življenju in štedljivosti. Vsaka devojka, katera bode hotela biti vsprejeta v zavod, bode morala imeti priporočilo od duhovnika in

županstva. Zavetišče bode v dogovoru s stariši ter jih obveščalo o vedenju njihovih hčerâ. Skrbelo se bode tudi, da se jim preskrbi dobre in vestne gospodarje ter pazilo na nje, da ne zajdejo na slaba pota.

Da pa nam bode možno izvrševati to težavno nalogo, prosimo vse človekoljube, da nam prihite na pomoč s sveti in dejanji. Vsak še tako majhen dar dojde nam dobro, ker vstanova zahteva velikih žrtev.

Nadejaje se, da nas bode Vaše Blagorodje blagohotno podpiralo, se udano beleži

osnovalni odbor

Marija Škrinjar, Zorzut Rezika, Kunigunda Blatnik, Ivanka Ivančič,
Rezika Gruden, Nežika Gruden, Ema Dekleva, Ivanka Černigoj.

NB. Pisma naj se blagovole pošiljati pod naslovom: »Zavod sv. Nikolaja« Trst
Via Stadion št. 19, I. n.

Neizpeta pesem.

Sinoči truden sem počival
Sen padel mi je na oči,
Pa slavček je zapel tam v gošči
Najlepšo svojih melodij...

In srce se mi je topilo,
Biló mi v prsih je mehko,
Ah, srkal sem jo vso to pesem,
Umel, umel sem jo tako...

In mislil sem: zapišem jutri
To sladko pesem bolečin,
Doslej človeku še privrela
Milejša ni iz prs globin...

In sem zaspal... in spet zbudil se...
Prepolno sem imel srce...
Zaman!.. zapeti je ne mórem...
Spi v duši notri mi nekje...

Feodor Sokol.

Iz poezij H. Heine-ja.

Prevel Al. B—č.

Demante imaš žarovite,
In biserov venec blesteč,
Oči imaš divne krasote —
Predraga, kaj hočeš še več?

Na tvojih očij krasoto
Sem zložil kópneč
Krdelo nesmrtnih pesmij —
Predraga, kaj hočeš še več?

Krasota tvojega oka
Mi bila je oster meč,
Uničila je celó me —
Predraga, kaj hočeš še več?

Književnost.

„Bez svrhe“; CCI.—CCIII, zvezek Zabavne knjižice »Maticе Hrvatske«. Napisali Osman-Aziz. — Evo, posebno za dijake jako važne in zanimive knjige! Pravim za dijake, ker se v knjigi opisuje večinoma dijaško življenje in bi jo morali in mogli baš dijaki pridno čitati in uvaževati, vendar sem si v svesti, da jo bodo tudi drugi čitali radi in s posebnim zanimanjem. »Bez svrhe« je povest, v kateri se popisuje brezmiselno življenje, življenje nekako živalsko turških »soft« pripravljajočih se za »hodže« (svečenike). Osobito so zanimive za nas popolnoma nove turške šege in navade, zanimivo popisovanje žalostnega turškega konservatizma in nazadnjaštva. Kar dela povest za nas še zanimivejo je to, da so ljudje v njej po narodnosti Hrvati, po veri pa Mahomedanci. Plemeniti Fehim, Ibrahim in Abduselam se zastonj trudijo, da bi narod vzbudili ter ga še za časa obvarovali propada; hodži, ki so vsi kakor Sabin-efendija, imajo še vedno na ljudstvo največ upliva ter mu prigovarjajo, naj ostane sin, kar je bil oče, naj narod ne pohaja šol. Po nekod so nekateri odstavki prekrasni, ki bi mogli veljati tudi nam. Evo n. pr. na strani 143.:

— Makar da smo najzapuštenejši — dodade mu Fakim — ipak nije nigdje lakše raditi, nego li kod nas. Naš je čovjek po naravi obdaren, otvoren. Samo je zapušten, ne vidi — — treba mu otvoriti oči. S našim je svietom lako — a najviše nam se je boriti s jednom manom: mi smo u prvi mah upaljivi — pak odmah klonemo. Moramo sebe najprije naučiti, da budemo uztrajni, da idemo za onim stalnim dobrim ciljem, koji odaberemo. Čega se lotiš, do kraja izvedi, i budi čovjek na svomu mjestu; tada se ne ćeš morati ni pred kim ulagivati — i što god u svietu postigneš tako podkovan, nemoj misliti, da su ti dali od milosti, već jer si to zaslužio. Tako ćeš biti sviestan sebe i svoga dostojanstva. To ti ima biti priprava za rad — a rad sâm vrlo je jednostavan. Narod upućivati, da se mora prosvjetljivati, djecu svoju odgajati, kako vrieme zahtieva: prosvjete, znanja nam treba, da sami uzmognemo misliti za se i svoju budućnost. S tim zajedno rād nam ima biti još, da se za sad obustavi barem gospodarstveno propadanje, ako se ne može mahom postići, da se to stanje počme dizati. Narod upućivati na plemenitost, razboritost, štednju. Evo ja kao učitelj morat ću živiti skromno, al i s tim ću biti zadovoljan — jer me ljubav vodi, da odgajam našu djecu, da nešto i ja pripomognem našem napredku. I pomisli — kad bismo svi bili na svom mjestu, oplemenjeni znanjem, prožeti našim dužnos-

tima — i kadija i hodža i učitelj i gradjanin i svi drugi — pomisli, kako bi to bilo liepo!

Branimir Livadić: Zapreka. (Preštampano iz bel. ilustriranoga lista »Nade«. — Moderni dnevnik, iz katerega spoznavaš dušo lepe Klarice, mlade soproge častnika Gjuro, nekdanjo njeno ljubezen s pristavom Radoslavom, njegovo sedanjó ljubezen s priprósto, ali predivno Anko... Duševni boj Klarice je opisan uprav mojsterski. Čitajočemu se ti zdi, da stojiš v gorskem potoku, kjer se ti zaganjajo valčki in valovi v noge. Zdi se ti prijetno, vrlo prijetno, ko pa nogé iz vode vzameš, očutiš, da ti je dobro (objednem pa obžaluješ, da si to učinil.) Streseš se in — odideš. Trajne vrednosti nima le ta Livadičeva pripoved; čitatelja samo hipno zabava, potem se pa — pozabi. Livadić je pristaš moderne struje v literaturi, kar je pokazal tudi s sestavkom »Smrt i more« v »Mladosti« II. broj, I. knjige.

—*čed.*

»**Nova Nada**«. — Zbornik zabave i pouke. Knjiga II. Svezak 4. i 5. ima sledečo vsebino:

Smrt jaše: Aleksandrov. Gazela (I. II.): Zor. Biser-pesemca: Velimir. Pobožno si: B. Potočan. Idila: Afanazij. Pošta: Feodor Sokol. Tiho šumijo valovi: Aleksandrov. Apel: V. J. Isajlovič. Bisenice. (I. II. III. IV.): J. Grgačev, Notturmo: Jandrin. Pod trešnjom: B. Javorov. Iz drame »Poluljudi« (Čin II.): Branislav Vinkov. Idila: V. Furjan. Nebo i pakao: Alpha. Vizije (III): Afanazij, Janko Leskovar: M. Hajev. Nešto iz narodne astronomije: S. Montesquien: M. K. Pjesnik-publicista: Našič. Nova hipoteza o kometnim repovima: Thales. — Literarna kronika. (Knjige »Mat. Hrvatske«: Njemačka književnost; Vrieme. — Zapreka. — Slovanska knjižnica. — Pod jarmom. — Lira planinskoga Hrvata). Kazališna kronika. (Na plitvička jezera! — Cvijeta. — Prva kiša. — Stričeva oporuka. — Povratak. Prelom. — Model. — Ljubavnici. — Hrv. dram. škola. — Roditeljski grijesi). Pabirci, (Fridrich Nietzsche. — Francis Bacon Verulan, — Anatole France). Praznici. Od uredništva.

Izlazi u mjesečnim svescima na dva do dva i pô arka. Pretplata je za II. knjigu (5 svezaka) for. 1'20. Jedan svezak 30 nvč. — Pretplate, pisma, časopisi u zamjenu i knjige na oglašivanje šalju se na adresu: Andrija Milčinović, Zagreb, Vlaška ulica br. 40.

Razno.

† **Gospa Rozina Gabršček**, soproga najbolj podjetnega Slovenca, lastnika tiskaren v Gorici in v Pulju, urednika »Soče« in »Primorca« i. t. d. je umrla dne 19. junija. Pokojnica je bila jako blaga in vzgledna žena, vneta rodoljubka in skrbna ter delavna soproga. Svojemu podjetnemu možu g. Gabrščeku je bila v upravništvu in odpravništvu desna roka, kjer je oskrbovala razne posle z uprav neverjetno točnostjo in natanjnostjo.

Ko so peljali blago pokojnico dne 21. t. m. k večnemu počitku, pokazali so Goriški Slovenci z mnogobrojno udeležbo, kako so čislali prerano umrlo Rozino. Sprevod je bil impozanten.

Slavnosti v Pragi ob priliki stoletnice rojstva očeta češkega noroda, učenjaka in zgodovinarja Frana Palackega so bile nepopisno velikanske in impozantne. Odločni in duhoviti Čehi so svojim gostom preskrbeli tacega duševnega užitka, kakoršnega si ne moremo niti misliti. Od vseh strani širne slovanske zemlje so prihajale brzobjavke na slavnost in na shod novinarjev. Mnogo krika je vzbudil ruski general Komarov v naših »ljubih« Nemcih, dasi njega napitnica kakor sploh njegovi govori niso imeli ni sluha o protiaavstrijskem duhu. Seveda, Nemci so tu gospodarji; oni smejo kričati protiaavstrijske vzklike, napadati dinastijo in vse kar je avstrijskega. Slovan pa naj nikar ne pride pozdravljat svojih bratov! Vsega nemškega krika in vika je krivo dejstvo, da takim pojavom slovanske vzajemnosti ošabni Germani niso vajeni, zato moramo skrbeti, da se na to čim prej navadijo. To naj je bil le začetek...

Zakaj propada zakon? Na Franzoskem se silno boje, da bi njihovo ženstvo ne posnemalo angleškega ženstva, ki se čedalje bolj ustavlja in upira zakonu, tako da se na Angleškem neudana dekleta niti ne morejo več šteti.

Pod zaglavjem »Le mariage en péril (zakon v nevarnosti) je prinesel »Figaro« mnogo uvodnih člankov najveljavnejših pisateljev. Nekteri zvaljajo vso krivdo na moške, drugi na žensko emancipacijo in spet drugi na slabo, nedostatno odgojo. Naj že bode kriv ta ali oni, (krivi so toliko moški kolikor ženske,) faktum je, da se dekleta boje zakona in možitve ter se mu ustavljajo.

Arvede Barine piše ter meče vso krivdo na rovaž ženskih.

»Moralna odgoja deklet, kaj je moralna odgoja deklet danes? Pokażite mi jo v dejanji, v resnici in v posledicah. Če pogledate okrog sebe, vidite v višjih krogih, hvala Bogu, še dobrih

in udanih ženskih, ki so poštene in skromne; ali videli bodete tudi, da je čedalje več takih, ki so sam posebljen egoizem. One vse ne skrbe za drugo nego za svoj lastni Jaz, drzne so ter zahtevajo od svojih mož, da vporabijo vse svoje moči, vse svoje življenje, da bi postali zanje nekakov stroj za denar, v tem ko bi one njim ne žrtvovale niti ene svojih želj. One mislijo vedno na svoja prava, nikdar ne na svoje dolžnosti.

Drug uzrok, da propada zakon — piše še vedno Avred Barine je — nrvnost.

Prva krivda je tu na možeh. Zdi se, kakor bi možje hoteli v poslednjih dvajsetih letih zatreti v dušah svojih družic ono delikateso in sramežljivost, ki je bila nekdan njihov dar in ob enem njihov ponos. Zakaj so si postavili tako trdovratno to nalogo, mi je in mi ostane vedno uganjka. Oni so spisali zanje ter jim sami izročili mnogo slabih in nemoralnih knjig. Obrusili so svoje žene tako, da te poslušajo bodisi v gledališču ali v salonu brez vsake zadrege lahko najbolj monstrozne stvari. Vodijo jih povsod in se zabavajo, ako one znajo posnemati to kretanje in toaleta najpikatejših ženskih. Možje ne spoštujejo svojih žen; zato žanjejo sramoto za svoje grehe. Koliko je vsled tega trpel zakon, ni treba praviti, vsak vidi in vsak ve.

Neka gospa je pisala člankarju pariškega »Figera« ki je razpravljal, zakaj propada zakon, sledeče: »Naši otroci, osobito hčere, opazujejo v svoji rodbini predobro kakšno je razmerje med očetom in materijo. Nekdan so si ustvarjale v misli med samostanskimi ali zidovi kakega družega zavoda idealno, srečno življenje, ali sedaj gledajo to življenje, kakoršno je ob domačem ognjišču. Moj mož je dober, zvest, ali kaj, ko postaja vsled svojega temperamenta vsak dan neznosnejši. Za vsako malenkost nastajajo grdi, neprijetni prizori; za pravi nič kriči, ropota in mrmra po celo uro. Nedorasli otroci ne zapazijo tega, ali hči, ki ima petnajst let, je že rekla: »No, ko bi imela dobiti tacega moža, kakoršen je papa, bi se nikoli ne omožila!«

Vzemimo mojo prijateljico, katero mož vara. Ko je ona zvedela o njegovi nezvestobi, ni se mogla, zadržati ga, vzdržati in nastala je med njima prav teatralična scena. Njeni hčeri ki imate prva osemnajst, druga šestnajst let sta vlekli v svoji sobi kaj zvesto na uho. Toda pustimo, to so le izjeme, ostanimo pri običnih slučajih. Gotovo je, da srečno oženjeni možje, katere skrbno negujejo njihove ženice, postanejo čestokrat prav kakor stare device godernjavi in neznozni. Ko pritečejo otroci k njim jim je sitno in čim bolj se starajo tem sitnejši so sè ženo in z otroci.

Če bi naše hčere videle doma svoje očete vesele in ljubeznive, bi se ne branile zakona, kakor so se ga začele braniti.«

»Seveda piše člankar — bi možki vedeli tudi povedati svoje pritožbe, ko bi imeli časa za pisanje.«

Člankar pripoveduje dalje:

Poznam dve sestri, ki sta mi celo nekoliko v sorodu. Vsaka njiju ima 400.000 frankov, oni sta zelo ugledne rodbine, lepi sta in jako naobraženi ter veseli a o možnostvi nočeta vedeti ničesa. Zakaj? Odgovorili sta mi: »Medve sva dobili popolno odgojo, kakoršne si je le možno želeti, vsled tega imava mnogo duševnega osrečevalnega delovanja, kateremu bi se seveda morali odreči, ko bi se omožili. Dekle, ki stopi v zakon, zapre svoj glasovir, odloži svoje slikarje in knjige. Svoj čas mora uporabljati v dolgočasnih družbah in klubih ob klepetanji.«

Ko sem jima ugovarjal, da tega ni treba, ker se lahko posvetita svojemu domu in rodbini, sta mi odgovorili:

»Res, ni to glavno, kar naju zadržuje. Ali me moramo vedno dvomiti o tistih mladeničih, katere nam predlagajo. Sinovi iz »bourgeoisije«, izmed kojih nam je voliti, nimajo nobenega čuta o npravnosti. Oni ne smatrajo zakona za drugo nego za nekov halt razuzdanemu življenju ali hočejo sè zakonom napraviti prav dobro kupčijo...

»Ali vsi niso enaki« — sem ugovarjal jaz.

»Ne, gotovo ne; ali zakon je kakor loterija, kjer so številke, na ktere se dobi, prav redke, prerredke, da bi si človek upal staviti. Medve živiva jako srečno tako, čemu oprtati si še moža?«

Člankar toži dalje:

»Sedaj pač vstaja nekakov »tretji spol«, ki je na Angleškem in v Ameriki že dovolj razširjen. No, ta »tretji spol« ima na Francoskem, hvala Bogu, še malo zastopnic.«

Ali število bo rastle, ako se temu ne odpomore za časa, kakor je pisal naš Branko, da prevzame možki kakor ženska vsak svojo nalogo, pravice in dolžnosti.

Pariz. V senci dreves Luxenburškega vrta sredi jasminov in rož postavljajo Parižani kipe velikih francoskih pisateljev — in kmalu pridejo na mesto, kjer so prej stali pusti obrazi kraljev in kraljic, beli kipi velikih pisateljev z visokimi čeli, kakor nalašč ustvarjeni, da se ovenčajo z lavorjevimi vencii.

Bauville in Sainte Beuve sta že tam; za njima pa pride Michelet, Chateaubriand, Leconte de Lisle, Balzac seveda in drugi.

Na Francoskem se skazuje genijem sploh mnogo časti, osobito mlajši pisatelji kar obožujejo spomin starejših. Vzdiga se nov zarod,

ki ima za geslo: »la religion de la gloire« in ki prav s tem geslom kaže svojo vzvišenost.

Lamartine je dejal vojvodi Gramont: »Iz vašega sina ne bo nič, on ni bil niti vznemirjen, ko me je videl«.

Alphonse Daudet se bode veselil celó dveh kipov; enega mu postavijo v Parizu, drugega v Nemes; najlepši spomenik pa mu je postavil njegov jako nadarjeni sin Leon s prekrasno knjigo »Alphonse Daudet«, v kateri govori o svojem očetu kot človeku.

Ruski naučni minister je dal ukaz, da se mora vsem učenkam višjih dekliških šol, gojenkam žen. gimnazij ter gojenkam konservatorija glasbe in lepih umetnosti zabraniti nositi steznik (moderc).

Francozje jim bodo, kot verni zavezniki, bajé sledili.

Doma.

Cvet divjega kostanja deni v dobro tropinsko žganje, dobro zamaši steklenico ter jo pusti nekaj časa na solnci. Ta tekočina je izvrstno zdravilo proti trganju po udih.

Rdeči grozdijčev liker. Naberite in odtisnite rdeče grozdijče. Soku, katerega si dobite iz grozdijča, dolijte baš toliko konjaka, kolikor je soka (ako nimate konjaka, dolijte dobrega žganja) ter osladite s zmletim sladkorjem. Na liter tekočine računite 175 do 250 gramov sladkorja. Naposled prerediti vse skozi pilni papir (Fliesspapier).

Kako se ohranijo češnje in drugo koščiščasto sadje do zime. Sadje, ki ne sme biti prezrelo, potrgajte skrbno s peclji vred ter s popolnoma suhim hruškinim listjem ločite plast od plasti sadja, ki se dene v steklene ali lončene vaze, katere je treba dobro zapreti. Zakoplje se potem vse skupaj 70—80 centimetrov globoko v zemljo.

Pozlačeni okvirji, koje so muhe onečedile se očistijo s terpentinovim oljem. Da se pozlačenje ne pokvari in da se dobro ohrani, je še bolje, ako se okvir drgne z enim delom lanenega in dvema deloma terpentinovega olja.

Praprosto sredstvo zoper gole vrtné polže. Naberite za prst debelih, zelenih vrbinah palic. Prelomite jih na prilično 30 centimetra dolge palčice. Prerežite palčicam škorjo na eni strani, slecite vsem palčicam škorjo ter položite je na vrt. Polžem jako diši sladki vrbin sok, radi katerega se zberejo v cevi, katere smo napravili iz škorje.

Grahova solata. Skuhaj olupljen grah v slani vodi, precedi ga in ohladi. Prideni mu na kocke zrezanega kuhanega krompirja, tenko zrezane čebule, soli, kisa, olja in popra, dobro premešaj in deni krog te solate zrezana trda skuhana jajca.

Kako se pozna dobro ali slabo meso. Bleda barva mesa znači, da je bila žival malokrvna. Uzrok malokrvja so lahko različne bolezni. Temno rdeča barva znači, da žival ni bila ubita, ampak da je crknila. Ako izgleda meso kakor mramornato vsled mesnih žilic, je dobro. Mast na zdravem mesu je bela in trda, na bolnem pa rmenkasta, mehka in vodena. Zdravo meso ti komaj zmoči prst, ako se ga dotakneš, bolno, slabo meso je mehko in ima mnogo tekočine v sebi.

Mošičevje (Preisselbeeren) se napravi razven kakor po navadi še tako le: Na 5 litrov jagod vzemi $\frac{1}{2}$ litra dobrega sladkega vina, 1 kg. sladkorja, košček cimeta in šest klinčkovih glav. Naj prej se kuha vino s sladkorjem in dišavami celih deset minut, potem se v vino stresejo jagode, ki se morajo tudi dobro skuhati. Ko so dobro kuhane, vzemi jih od ognja, premešaj jih in ohladi ter napolni vaze z njimi. Tako napravljeno mošičevje ne splesni nikoli ter je še po dveh letih baš tako dobro, kakor bi bilo tedaj pripravljeno.

Francoska solata. Nastrgaj ali zribli z trdo kuhana rumenjaka, zmešaj ju z oljem, kisom, soljo in poprom v lahko tekočo majoneso, razreži beljak na drobno ter dostavi majonesi, vse skupaj pa zlij na endivijo, katero si pripravila za šest oseb. Tako pusti solato dve uri. Predno jo neseš na mizo, polij jo z dobro rmeno razcvrtim špohom.

Lakirani podstavki ali tase se ne smejo prati z gorko vodo, ker lak razpoka in se odlušči. Vzemi mehko krpo, vlij nanjo nekoliko kapelj olja ter drgni z njo krožnik tako dolgo, da bo zopet suh. Ako je še malo masten potrosi ga z moko ter pobriši z drugo mehko suho krpo.

Prah za zobe. Prav dober in neškodljiv prah za zobe se dobi na sledeči način: Stare kruhove skorje se speko ter zdrobe v prah. Primeša se potem vsakim 15 gramom tega prahu dve nožni končini drobne kuhinjske soli.

Da vrtnice močnejše in prijetneje vonjajo vsadi zraven rožnega grma navadno čebulo.

Sadni madeži se odpravijo iz perila s tem, da se izperejo v razstopini klorovnatega apna, kateri se dolije nekoliko jesiha. Včasih zadostuje tudi, da se operejo z milnato vodo, v kojoj se je priložilo nekaj borača ali salmijakovca.

